

Hai Cuộc Xe ở Tokyo và ở Saigon

Thuần Dương

Nhà yêu nước Phan Bội Châu. (Ảnh: wikipedia.org)

Xích lô Sài Thành và xe kéo Tokyo: Cách nhau gần 115 năm, vẫn là người Nhật dạy người Việt Đó là bài học về dân trí, dân khí, về cái đạo làm người cơ bản, mà xem ra người Nhật vẫn là bậc thầy dạy người Việt sau hơn một thế kỷ...

Trong cuốn Phan Bội Châu Niên Biểu – **Tự Phê Phán** - có đoạn kể rằng lúc mới đến Nhật (1905), Phan Bội Châu đã gặp một người phu xe Nhật Bản tốt bụng.

Lúc đó Phan Bội Châu và Tăng Bạt Hổ dành dụm được vài đồng bạc làm lộ phí để lên phố thị Tokyo tìm cho được anh học sinh Trung Quốc, có tên Ân Thừa Hiến. Xuống xe lửa, hai người gọi một phu xe và đưa tấm danh thiếp chỉ ghi mỗi tên “Ân Thừa Hiến” bằng tiếng Hán ra. Người phu không biết chữ Hán bèn đi tìm người phu xe khác. Anh kia tới và nói với hai người khách Việt Nam:

- Bạn tôi không thông chữ Hán nên tiến cử tôi với các ông. Tôi biết chữ Hán nên nếu muốn đi đâu, các ông cứ viết chữ ra là tôi đưa các ông tới.

Nói rồi, người phu đưa hai ông tới Chấn Võ Học Hiệu, hỏi học sinh Ân Thừa Hiến. Nhưng anh này đang thuê nhà nơi khác chờ qua năm, không ai biết ở đâu. Người phu xe nghĩ một lúc rồi kéo xe vào bên đường và nói:

- Các ngài hãy cứ chờ tôi ở đây vài ba tiếng, tôi đi tìm chỗ ở của người đó, rồi sẽ quay lại.

Đứng chờ từ 2 giờ đến 5 giờ chiều, Phan Bội Châu và Tăng Bạt Hổ nghĩ: “*Tokyo quá rộng, lữ quán có muôn nhà, tìm chỗ ở một học sinh Tàu, gốc Vân Nam chỉ biết tên thật không lấy gì làm chắc Nếu cùng một nét với dân Việt, e sẽ khổ nạn với vấn đề tiền nong*”... Ai dè sau 3 tiếng đồng hồ, anh phu xe mừng rỡ chạy về, dắt hai người đi thêm 1 tiếng, đến một lữ quán có treo biển với hàng chữ “Thanh quốc Vân Nam lưu học sinh Ân Thừa Hiến”.

Giờ mới hỏi đến tiền công, anh phu nói: “**Hai hào năm xu**”. Phan Bội Châu lấy làm lạ, rút một đồng bạc ra trao và tỏ tấm lòng đền ơn. Người phu xe đáp lại khảng khái:

- Theo quy luật Nội vụ sách đã định thì từ nhà ga Tokyo đến nhà trọ này, giá xe chỉ có ngần ấy. Vả lại các ngài là ngoại quốc, yêu mến văn minh nước Nhật mà đến đây, vậy tôi nên hoan nghênh các vị chứ không phải hoan nghênh tiền bạc đâu. Bây giờ, các ngài cho tôi tiền xe vượt quá lệ, thế là khinh bạc người Nhật Bản đó!

Phan Bội Châu và Tăng Bạt Hổ tạ ơn người phu xe đáng kính mà lòng thêm tủi!

Gần 115 Năm Sau, cùng một Cuộc xe ở TPHCM, Việt Nam

Ngày 3.8, cụ Oki Toshiyuki (83 tuổi, du khách Nhật Bản) vì muốn được ngắm nhìn Sài Gòn khi còn vắng xe cộ mà bị ... ngõ ngang.... Trên đoạn đường ngắn về lại khách sạn khoảng 5 phút, cụ Oki có ý định sẽ gọi tài xế xích lô 500 ngàn đồng để cảm ơn khi đến nơi. Tuy nhiên chỉ anh xích lô thả cụ gần khách sạn. Cụ rút bóp ra, lấy 1 tờ 500 ngàn đồng đưa cho anh phu xe – một số tiền quá lớn so với mức giá chung và so với thu nhập của người lao động phổ thông ở Việt Nam – nhưng anh này lại đòi thêm. Thay vì trách cứ cứ người phu xe, cụ

Toshiyuki lại xin lỗi cụ nghi rằng vì mình đã không hỏi giá trước nên mới có sự việc này. Cụ đồng ý, nhưng vì già, tay chân chậm chạp, chưa kịp lấy thêm tiền thì anh xích lô đã thò tay vào bóp cụ và lấy 5 tờ 500 ngàn và 2 tờ 200 ngàn của cụ rồi bỏ đi.

Một chiếc xe kéo di chuyển trên đường phố Nhật Bản cách đây hơn 100 năm.

Cách đây 100 năm, cụ Phan Bội Châu đã nói về cái hại của việc người ta chỉ xét đến cái lợi cho bản thân mình như thế này: Nước mất là do rất nhiều điều tệ, tội nhiều không kể hết, nhưng trong đó có bốn cái tội lớn.

- Một là ngoại giao hẹp hòi;
- hai là nội trị hủ bại;
- ba là dân trí bế tắc;
- bốn là vua tôi trên dưới tự tư tự lợi.

Vua tôi tự tư tự lợi nên không biết có dân có nước; dân cũng tự tư tự lợi nên cũng không nghĩ gì đến nước đến vua. Ngoại giao nội trị dân trí sờ dờ đòi bại như vậy cũng là do trên dưới đều tự tư tự lợi mà ra cả. Cuối cùng nước bị mất vua bị tù, thần dân đều trở nên giống người mất nước đê tiện. Cái nọc độc tự tư tự lợi nguy hại biết là dường nào”

(sách Việt Nam quốc sử khảo (1908), phần “Người xưa cảnh tỉnh”).